

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

**Кафедра підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ II

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(IV курс, 8 семестр)**

Умань – 2023

Укладачі: професор Соколюк С.Ю., доценти Жарун О.В.,
Непочатенко О.А., Тупчій О.С.

Рецензенти: Мельник К.М. – доцент кафедри фінансів, банківської справи та
оподаткування

Смолій Л.В. – доцент кафедри економіки

Розглянуто і рекомендовано до науково-методичною комісією
факультету економіки та підприємництва Уманського національного
університету садівництва (протокол №1 від 31 серпня 2023р.)

1. Вступ

Виробнича практика для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» є складовою освітньо-професійної підготовки, а також важливим етапом навчального процесу у вищому навчальному закладі з метою формування в студентах активного ставлення до здобуття високого рівня наукових і професійних знань, умінь і навичок для майбутньої практичної діяльності в галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Практика має професійне спрямування, а саме є основою уявлення про майбутню професію, сприяє оволодінню знаннями про професійні функції майбутніх фахівців економічного профілю у різних сферах господарської діяльності.

Практична підготовка забезпечує закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час навчання, та набуття, вдосконалення і розширення компетенцій в роботі за обраною спеціальністю. Вона надає студентові первинний досвід професійної діяльності, сприяє формуванню професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень та розв'язування задач, пов'язаних із управлінням сучасними підприємствами в реальних соціально-економічних умовах їх функціонування.

Тривалість і терміни практики визначаються навчальним планом. З базами практики завчасно укладаються угоди на проходження практик.

Тривалість практики – 4 тижнів – 180 год.

Базою виробничої практики для проходження практики можуть бути підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми господарювання, які здійснюють діяльність не заборонену законодавством України.

Підприємство, обране за базу практики, має відповідати певним вимогам: бути самостійним господарюючим суб'єктом, мати досвід діяльності на ринку не менше 3 років, функціонувати у ринковій економіці як відкрита господарська система, здійснювати торговельну діяльність.

На базі практики створюються належні умови для безпечної роботи студентів на кожному робочому місці, проводиться обов'язковий інструктаж з охорони праці та техніки безпеки.

Базовим підрозділом підприємства, де здійснюється практичне навчання, є комерційний відділ або інший відділ, що виконує функції продажу на підприємстві. Ті розділи програми практики, які не входять до компетенції цього відділу, вивчаються у відповідних службах.

З дозволу кафедри студенти можуть самостійно підбирати місце проходження практики, пропонувати його для узгодження в термін, який не перевищує одного місяця до початку практики. На підприємстві (організації), що є базою практики, директора призначається керівник практики із числа найбільш досвідчених спеціалістів, які мають сучасні знання та поняття про існуючі ринкові процеси.

Обов'язки керівника практики від закладу вищої освіти:

- перевірка наявності договорів з базами практики (не пізніше, як за місяць до початку практики);
- подання на базу практики списку студентів, скерованих на практику, та узгодження з керівником практики від бази практики змісту завдання для кожного студента або групи студентів;
- проведення інструктажу про порядок проходження практики;
- надання студентам-практикантам необхідних документів (щоденника, методичних рекомендацій тощо);
- інформування студентів про систему звітності з практики, прийняту в університеті, критерії оцінювання рівня знань, умінь, навичок, які студенти досягають за результатами практики, та процедуру захисту звіту з практики перед комісією;
- забезпечення проходження практики згідно з календарним планом;
- контроль забезпечення необхідних умов праці, організації побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- приймання заліку з практики (у складі комісії).

Обов'язки керівника практики від бази практики визначаються базою практики та зазначаються в окремих розділах угоди між Університетом і базою практики, зокрема:

- організувати проходження виробничої практики студентів;
- ознайомити студентів з виробничою діяльністю підприємства і перспективами його розвитку, а також із особливостями економічних та виробничих процесів;
- забезпечити студентів робочими місцями, необхідною документацією для виконання програми та завдань практики;
- здійснювати методичне керування виконання студентами програми практики, надавати їм всебічну практичну допомогу;
- скласти відгук про виконану студентами роботу і характеристику на студента-практиканта за результатами його діяльності в організації — базі практики.

Обов'язки та права студента на період виробничої практики:

- з'явитись на збори з питань організації практики у встановлений кафедрою час;
- одержати до початку практики від керівника практики програму практики, щоденник, отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку на базі практики;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно оформити звіт та скласти залік з практики.

2. МЕТА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика – частина навчального процесу, яка передбачає зміцнення теоретичних знань в процесі оволодіння практичними навичками з обраної спеціальності. Вона поєднує в собі теоретичне і виробниче навчання.

Виробнича практика має на меті наступне:

- 1) закріплення, поглиблення та доповнення теоретичних знань студента, одержаних при вивченні загальноекономічних та спеціальних дисциплін, набуття навичок економічної діяльності шляхом вивчення досвіду роботи підприємства;
- 2) розвиток навичок самостійної роботи по проведенню техніко-економічного аналізу діяльності підприємства, його структурних одиниць;
- 3) вироблення уміння самостійного вирішення окремих наукових та прикладних економічних проблем за профілем майбутньої спеціальності.

В результаті проходження виробничої практики студент повинен набути такі компетентності:

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК11. Здатність до організації підприємницької і торговельної діяльності у сфері агробізнесу.

СК 12. Здатність ефективно контролювати дотримання правил торгівлі, зберігання товарів.

В результаті проходження практики студенти повинні оволодіти наступними програмними результатами навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРН 21. Застосовувати одержані знання й уміння для контролю за виконанням дотримання правил торгівлі, зберігання товарів.

ПРН 22. Вміти застосовувати одержані знання й уміння для організації підприємницької і торговельної діяльності у сфері агробізнесу.

3. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Модуль 1. Виробнича практика II

(8 семестр, тривалість 4 тижні)

Змістовний модуль 1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання.

Поняття підприємства як головної ланки народного господарства, його основні риси. Мета, завдання і основні напрямки діяльності підприємства. Створення підприємства та правові основи його функціонування. Господарський кодекс України. Статут підприємств. Класифікація підприємств. Принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва. Організаційна структура підприємства. Функціональні обов'язки службових осіб з профілю професійної діяльності, функції та обов'язки відповідних комерційних служб; відпрацювання на посадах, що заміщуються фахівцями, відповідно до їх спеціальності та освітнього рівня.

Тема 2. Ресурсне забезпечення підприємства

Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Визначення чисельності окремих категорій працівників підприємства. Основні елементи системи управління персоналом підприємства та суб'єктів господарювання. Форми та системи оплати праці та їх удосконалення. Склад і структура земельних угідь підприємства.

Сутність та види капіталу. Сутність авансованого та власного капіталу підприємства. Поняття та класифікація основних засобів. Фізичне та моральне зношення основних засобів. Функціональна роль матеріально-речових елементів основних виробничих фондів. Методика визначення суми амортизації основних фондів. Відтворення основних засобів підприємства, умови та форми здійснення. Матеріально-технічна база підприємства. Сутність, склад та структура оборотних засобів. Нематеріальні ресурси і активи підприємства. Вимоги до документального оформлення нематеріальних активів.

Тема 3. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства

Ефективність використання трудових ресурсів. Система показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємства. Продуктивність праці, вимірювання, чинники і резерви підвищення. Показники економічної ефективності використання основних засобів. Показники ефективності використання оборотних засобів.

Змістовний модуль 2. Аналіз виробничо-фінансової діяльності

Тема 1. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами виробництва та ефективності їх використання

Забезпеченість підприємства технікою, будівлями та спорудами, устаткуванням та іншими основними засобами. Аналіз динаміки оновлення та модернізації основних фондів, фондоозброєності праці.

Аналіз використання основних фондів. Класифікація показників використання основних фондів. Аналіз фондівдачі та факторів використання основних фондів. Аналіз ефективності використання та освоєння виробничих потужностей.

Аналіз показників використання машинно-тракторного парку. Аналіз використання вантажного автотранспорту. Підрахунок резервів збільшення рівня використання МТП та вантажного автотранспорту.

Тема 2. Аналіз собівартості сільськогосподарської продукції

Значення, завдання та система інформаційного забезпечення аналізу витрат на підприємстві. Класифікація видів витрат і об'єктів аналізу. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу.

Напрями аналізу витрат на підприємстві за елементами витрат і статтями калькуляції, за залежністю від обсягу виробництва та збуту продукції, за місцями виникнення витрат, за об'єктами калькуляції.

Аналіз собівартості продукції за статтями витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на оплату праці. Аналіз комплексних статей витрат. Аналіз собівартості окремих видів продукції. Фактори формування собівартості продукції і методи їх аналізу.

Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво продукції. Оцінка поточних та перспективних резервів зниження собівартості продукції сільського господарства. Розробка заходів для реалізації виявлених резервів.

Тема 3. Аналіз виробництва і розподілу продукції рослинництва

Значення і завдання аналізу. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Джерела інформації. Фактори виробництва продукції рослинництва.

Аналіз обсягу виробництва продукції рослинництва в натуральному та вартісному вимірі. Аналіз динаміки обсягів виробництва продукції в цілому та окремих її видів. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку. Факторний аналіз урожайності.

Аналіз асортименту і структури виробленої продукції рослинництва. Комплексний аналіз впливу структурний зрушень на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інші показники підприємства.

Аналіз якості продукції рослинництва. Показники якості. Пошук та обчислення резервів збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва.

Тема 4. Аналіз виробництва продукції тваринництва

Значення і завдання аналізу. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Джерела інформації. Фактори виробництва продукції тваринництва.

Аналіз обсягу виробництва продукції тваринництва в натуральному та вартісному вимірі. Аналіз динаміки обсягів виробництва продукції в цілому та окремих її видів. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку. Факторний аналіз продуктивності тварин.

Аналіз забезпеченості тварин кормами. Достатність та якість кормової бази. Ефективність використання кормів.

Аналіз асортименту і структури виробленої продукції тваринництва. Комплексний аналіз впливу структурних зрушень на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інші показники підприємства.

Аналіз якості продукції тваринництва. Показники якості. Пошук та обчислення резервів збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва.

Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Значенням, завдання та система інформаційного забезпечення аналізу.

Аналіз використання і реалізації сільськогосподарської продукції. Показники рівня товарності та фактори, що формують його рівень. Аналіз динаміки реалізації видів продукції. Аналіз рівня середньореалізаційних цін. Чистий дохід від реалізації продукції. Факторний аналіз прибутку від реалізації видів продукції.

Місце прибутку в системі узагальнюючих вартісних показників, його значення в оцінці і стимулюванні економічної ефективності підприємства. Чистий прибуток і його складові. Аналіз розподілу прибутку. Фактори, що формують його розмір. Оцінка можливостей збільшення прибутку.

Рівень рентабельності окремих видів продукції та сільськогосподарського виробництва в цілому. Аналіз рентабельності: загальної рентабельності виробництва, реалізованої продукції, окремих її видів. Фактори зміни рентабельності, резерви зростання.

Змістовний модуль 3. Організація торгівельної діяльності підприємства.

Тема 1. Складське господарство у торгівлі, технологічні процеси на товарних складах

Призначення і функції складів, їх класифікація. Вимоги до влаштування складів. Види складських приміщень і їх планування. Технологічне устаткування складів. Складський технологічний процес і принципи його організації. Організація приймання товарів на складах. Розміщення, укладання і зберігання товарів. Порядок відпуску товарів зі складу. Техніко-економічні показники роботи складів. Організація управління торговельно-технологічним процесом на складі. Структура апарату складу і функції його працівників.

Тема 2. Організація перевезення товарів і проведення супровідних операцій

Роль транспорту в торгівлі і характеристика основних транспортних засобів. Організація перевезень товарів залізничним транспортом. Особливості перевезення товарів водним і повітряним транспортом. Організація перевезень товарів автомобільним транспортом.

Тема 3. Реклама у торгівлі

Поняття, сутність та завдання реклами. Види рекламних засобів та умови їх застосування. Організація реклами в магазині. Сучасні напрямки розвитку рекламної діяльності.

Тема 4. Підприємства гуртової торгівлі. Послуги підприємств гуртової торгівлі

Гуртова торгівля — важливий посередник у доведенні товарів від виробників до споживачів.

Функції гуртової торгівлі в умовах ринкової економіки.

Види підприємств, що здійснюють гуртову торгівлю.

Послуги, що надають гуртові підприємства партнерам.

Організація гуртової закупівлі товарів.

Тема 5. Організація торгівлі на ринках

Сутність торгівлі на ринках.

Основні види торгівлі на ринках, класифікація ринків. Загальні вимоги до підприємств ринку.

Основні види обладнання в ринковому господарстві.

Організація торгівлі на продовольчих ринках.

Організація торгівлі на непродовольчих ринках.

4. ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Основним підсумком практики для студентів є виконання календарного графіку, складання та захист звіту. Письмовий звіт поєднує всі розділи програми практики.

У студентів під час проходження практики може нагромаджуватись занадто багато інформації. У цьому випадку викладач зобов'язаний навчити студента правильному оформленню звітних матеріалів, дотриманню послідовності та точності викладання, а також вмінню вибирати найбільш суттєве. Тому студент, крім записів у щоденнику про виконану роботу, повинен скласти звіт про проходження (виконання графіку) практики по розділах.

Під час практики студент проводить аналіз звітних та інших даних, які характеризують виробничо-фінансову діяльність підприємства, в обсязі, необхідному для виконання програми практики та складання звіту. Дані для такого аналізу повинні бути зібрані і узагальнені не менше, ніж за 3 останніх років. Для вивчення виробничо-фінансової діяльності господарства студент використовує, насамперед, річні звіти. Проте, слід мати на увазі, що річні звіти аграрних формувань містять недостатньо інформації, тому більшість даних необхідно вибрати з реєстрів аналітичного і синтетичного обліку або проводити розрахунки за даними оперативної та статистичної звітності. Додатковими даними для аналізу можуть служити матеріали, що розглядалися на економічній раді господарства, акти ревізій і перевірок

організацій, які контролюють діяльність суб'єктів господарювання, а також пояснювальні записки головних спеціалістів, керівників підрозділів тощо.

Підсумкові результати роботи визначаються рядом узагальнених показників, які характеризують:

- ефективність використання ресурсів (землі, виробничих основних і оборотних фондів, трудових ресурсів);
- собівартість основних видів виробленої (реалізованої) продукції;
- фінансові результати і рівень рентабельності виробництва окремих видів продукції, їх реалізації і підприємства в цілому;
- стан власних оборотних і прирівняних до них коштів і виробничих запасів;
- платоспроможність підприємства;
- використання кредитів на виробничі потреби і коштів на капітальні вкладення;
- організація торгівлі на ринках;
- особливості і правила продажу окремих груп товарів.

На основі зібраних і опрацьованих матеріалів, змісту щоденника та особистих спостережень студент складає звіт з виробничої практики за таким планом:

Вступ

Розділ 1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.

Розділ 2. Аналіз виробничо-фінансової діяльності

Розділ 3. Організація торгівельної діяльності підприємства.

У висновках та пропозиціях обґрунтовують пропозиції щодо удосконалення діяльності суб'єкта господарювання. Розробка пропозицій має ґрунтуватись на виявлених у роботі підприємства недоліках, резервах її покращення, застосуванні передового вітчизняного та зарубіжного досвіду.

У списку використаних джерел фіксують усі використані літературні джерела, в т.ч. розпорядчі та організаційні документи. Посилання на певну публікацію у тексті здійснюють шляхом наведення в дужках номера літературного джерела у списку літератури і конкретних сторінок.

У додатки виносяться копії документів, наданих підприємством, громіздкі таблиці допоміжного характеру, блок-схеми, зразки форм таблиць та анкет соціологічного опитування тощо.

Підведення підсумків практики проводиться згідно встановленого порядку. За результатами захисту звіту виставляється залік з диференційованою оцінкою.

5. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ЗВІТУ

Виконання звіту складається з таких основних етапів:

- 1) ознайомлення із діяльністю підприємства;
- 2) оформлення щоденника практики;
- 3) проведення досліджень на об'єкті практики;
- 4) підготовка до публічного захисту і захист звіту.

5.1. Ознайомлення із діяльністю підприємства

Перед проходженням практики студент узгоджує місце проходження практики із керівництвом відповідного об'єкта проходження практики і керівником практики від університету.

У момент поступлення на підприємство студенту призначається керівник практики від підприємства, який сприяє ознайомленню із діяльністю підприємства та по завершенню проходження практики дає свій відзив щодо роботи студента на об'єкті практики.

5.2. Оформлення щоденника практики

Протягом проходження практики студент заповняє щоденник практики. На другій сторінці щоденника мітиться календарний графік ведення робіт, у якому студент потижнево вказує, у яких підрозділах він стажувався і які види робіт здійснював. У розділі «Робочі записи» студент вказує, що саме він робив на підприємстві і які його висновки щодо відповідної діяльності.

У момент завершення практики керівник практики від підприємства записує у щоденнику практики відзив про роботу студента на підприємстві і здійснює оцінку його роботи.

5.3. Проведення досліджень і написання звіту

Головним завданням цього етапу є вивчення основних управлінських процесів на підприємстві та оцінка їх ефективності. Для цього рекомендується, щоб студент був залучений у роботу відповідних підрозділів підприємства. Студент має ґрунтовно ознайомитись з діяльністю об'єкта практики, на підставі аналізу документації та зробити свої висновки щодо ефективності роботи об'єкту дослідження.

Наприкінці практики студент подає на кафедру звіт - систематизований та оформлений підсумок роботи за період проходження практики. Звіт необхідно скласти відповідно до індивідуального плану проходження практики. Кожен розділ звіту має містити відповідну інформацію, яка розкриває процедуру, шляхи, форми і методи вирішення завдань, що стояли перед студентом на час практики, та відповідні результати.

5.4. Вимоги до оформлення звіту про виробничу практику

Звіт студента по проходженню набирається на комп'ютері:

- Параметри сторінки: формат листка – А4 (21см.×29,7см.), книжковий варіант.
- Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, верхнього і нижнього – по 20 мм.
- Формат шрифту: *по тексту*: Times New Roman; розмір шрифту – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; відступ абзацу – 15 мм.; *в таблицях*: Times New Roman; розмір шрифту – 8, 10, 12 або 14; міжрядковий інтервал – 1,5.

Назву розділів слід розпочинати із нового листка.

Розділи звіту нумеруються за наступним зразком “**РОЗДІЛ 1**” (Times New Roman; розмір шрифту – 14, літери всі великі, напівжирні, розміщується по середині тексту), назва розділу – Times New Roman; розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту.

При використанні у звіті ілюстрованого матеріалу (рисуноків, графіків, діаграм, схем) нумерація робиться кількома цифрами з вказівкою номера підрозділу і порядкового номера ілюстрації (напр., “**Рис. 1.2.**”). Назва розміщується безпосередньо під рисунком (Times New Roman; розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту).

Цифровий матеріал рекомендується представляти у вигляді таблиць. Кожна з них повинна мати змістовну назву, яка ставиться під словом “**Таблиця**” (розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по правій стороні тексту) над відповідною таблицею. Далі вказується назва таблиці (розмір шрифту – 14, перша літера велика, курсив, напівжирні, розміщується по середині тексту). Таблиці нумеруються так само, як ілюстрації. Таблицю необхідно розміщати після посилання на неї в тексті (напр., див. табл. 1.2.3), після чого робиться її аналіз. У шапці таблиці шрифт за наступною вимогою: розмір шрифту – 8, 10, 12 або 14; курсив; напівжирний; міжрядковий інтервал – 1,0.

В список інформаційних джерел включаються всі джерела, які використовувались при складанні звіту. В тексті звіту на інформаційні джерела робляться посилання (в кінці сторінки або в квадратних дужках цифрами, які вказують на номер джерела в списку і сторінку з нього).

Допоміжний матеріал (інструкції, великі таблиці, ілюстрації, окремі схеми і т.п.) слід розташовувати в додатках, давати кожному з них змістовну назву та порядковий номер арабськими цифрами, а в тексті робити посилання на відповідний додаток.

Звіт студента про практику повинен мати: титульний лист (див. додаток 1); зміст з назвами розділів (згідно графіку проходження практики) та сторінок, де вони починаються; стислу характеристику бази практики; зміст і аналіз кожного розділу практики; список інформаційних джерел; додатки (при необхідності).

Звіт студента про практику повинен мати нумерацію листів, починаючи з цифри 3, починаючи із вступу, бути зброшурованим (зшитим). Нумерація сторінок розміщується у правому верхньому куті листа.

На титульній сторінці звіту необхідно мати: підпис керівника практики від кафедри з вказівкою його посади, прізвища, ім'я, по-батькові особистий підпис керівника практики від підприємства з вказівкою посади; прізвища, ім'я, по-батькові, особистий підпис студента.

5.5. Підготовка до публічного захисту і захист звіту

Підведення підсумків навчальної практики здійснюється після її закінчення за результатами виконання програми практики студентами.

Письмовий звіт, підписаний та оцінений керівником від бази практики, разом із щоденником подається на реєстрацію в деканат та рецензування керівнику практики від кафедри.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів робочої програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури, відповідати встановленим вимогам.

Звіт з практики захищається студентом перед комісією. Комісія приймає залік у студентів на базах практики або в Університеті по закінченню практики згідно графіка. Оцінка за практику вноситься в залікову відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії.

Студенту, який не виконав програми практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно.

Студенту, який відповідно до наказу ректора Університету проходитиме закордонне стажування може бути надано право проходження практики в інший період, аніж той, що визначений навчальним планом.

6. ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Захист звіту з виробничої практики проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри, у тому числі керівника виробничої практики. Під час виступу слід чітко, коротко і зрозуміло викласти власні думки. Після виступу студент відповідає на запитання членів комісії. Робота оцінюється за системою ESTC (A, B, C, D, E, FX, F). Оцінка залежить від якості оформлення звіту і виступу, правильності відповідей на запитання членів комісії. У процесі захисту оцінюється не лише власне написаний звіт з виробничої практики, а й уміння студента будувати виступ, формулювати відповіді, майстерність логічного мислення при обґрунтуванні власної точки зору.

Розподіл балів за підготовку та захист звіту з виробничої практики

Критерій за яким оцінюється робота	Рейтинговий бал
1. Перевірка звіту з виробничої практики:	70
• відповідність змісту звіту завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо його виконання	45
• самостійність вирішення поставленої задачі, проектного рішення, виконання розрахунків, креслень, графіків та	10
• наявність елементів науково-дослідного характеру	5
• використання комп'ютерних технологій	5
• відповідність стандартам оформлення	5
2. Захист звіту з виробничої практики, в тому числі:	30
• доповідь	10
• правильність відповідей на поставлені запитання	20
Всього	100

Таким чином, якість виконання даного звіту оцінюється в діапазоні від 0 до 70 балів, а результати захисту оцінюються в діапазоні від 0 до 30 балів.

Загальна підсумкова оцінка при захисті звіту складається з суми балів, отриманих за якість виконання, та кількості балів, отриманих при захисті.

До залікової відомості заносяться сумарні результати в балах, отримані при написанні та при захисті звіту.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Рекомендована література

1. Аналіз господарської діяльності: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Житомир: ЖДТУ, 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/17806/mod_resource/content/1/AGD_metod_samost_OEM.pdf
2. Іваненко В.О. Аналіз господарської діяльності (практикум): [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів екон. спец.] / В.О. Іваненко, Л.С. Новіченко. – К.: ТОВ “Август Трейд”, 2016. – 164 с.
3. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 320 с.
4. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності [Електронний ресурс] : підручник / І. М. Парасій-Вергуненко ; за ред. Л. М. Кіндрацької. — К. : КНЕУ, 2016. — 629 с.
5. Мулик Т.О. Методичні засади аналізу витрат виробництва сільськогосподарських підприємств /Т.О.Мулик, С.І. Любачівська // Актуальные научные исследования в современном мире: материалы II Междунар.научн.-практ. инт.-конф., 4-5 июля 2015 г., Переяслав-Хмельницкий. // Сб. науч. тр. – Переяслав Хмельницкий, 2015. – Вып. 2 – с.103-107.
6. Мулик Т.О. Аналіз господарської діяльності – Навчальний посібник. – Київ -2017р. – 288с.
7. Соколюк С.Ю. Теорія економічного аналізу: навч.посіб. / Ю.О. Нестерчук, С.Ю. Соколюк, О.В. Жарун, О.А. Непочатенко.: – Київ: центр учбової літератури, 2019 – 272с. Гриф надано Міністерством освіти і науки ,молоді та спорту України (лист № 1/11-562 від 18.01.2012 р.) та гриф Уманський НУС (протокол №6 від 04червня 2018р.)
8. Соколюк С.Ю. Розвиток підприємств аграрного сектору на засадах гармонізації інноваційних процесів: теорія і практика: монографія. Умань: «Візаві», 2019. 376 с.
9. Томчук О.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Ф. Томчук // Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization, 2016, 29 January . – 344 с. (С. 246-249).
10. Томчук О.Ф. Оцінка фінансової стійкості – важлива характеристика фінансового стану підприємства / О.Ф. Томчук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Зб. Наукових праць. Луцький національний

технічний університет. Випуск 12 (45). – Ч.2. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2015. – С. 240-250.

11. Томчук О.Ф. Методичні підходи до аналізу грошових потоків / О.Ф. Томчук, О.Л. Пльонсак, А.Ю. Васян // Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: Мат. Всеукр. Наук.-практ. кнф., 17-18 листопада 2015 р.: у 3 т. – Вінниця: РВВ ВНАУ, 2015. Т.1. – 263 с.

12. Юрчишена Л.В. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. /Л.В. Юрчишена, О.А. Материнська, А.В. Драбаніч // ВФЕУ. ПП Балюк І.Б.: Вінниця – 2014, с. 312.

13. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Мелітополь : Люкс, 2021. 260 с.

14. Економічний аналіз : навч. посіб. / Є. П. Кожанова та ін. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2019. 344 с.

15. Економічний аналіз : курс лекцій для здобувачів початкового (короткий цикл) рівня вищої освіти ОПП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. О. М. Вишневська, Л. А. Козаченко, А. Г. Костирко. Миколаїв : МНАУ, 2022. 85 с.

16. Кіндрацька Г. І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.

17. Козак І. І. Економічний аналіз: навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. 217 с.

18. Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу : навч.-метод. посіб. / уклад. Т. М. Ковальчук; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2018. 327 с.

19. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2017. 288 с.

20. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посіб. / В. М. Микитюк та ін. Житомир : Рута, 2018. 440 с.

21. Рибчук А. В., Ковенська О. А., Антофій Н. М., Покотилова В. І. Економічний аналіз: теорія і практика : навч.-метод. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 220 с.

22. Гариш О.М., Капелюшна Т.В., Мартиненко М.О. Організація торгівлі: навч. посіб. - К.: ДУТ. 2020. - 174 с

23. Мельник Т.Ю. Товарознавство : підручник (для студентів економічних спеціальностей). - Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. - 364 с.

24. Дикань В.Л., Каграманян А.О., Каличева Н.Є. Товарознавство та комерційна діяльність: Підручник / В. Л. Дикань, А. О. Каграманян, Н. Є. Каличева та ін.; за ред. В. Л. Диканя. - Харків: УкрДУЗТ, 2018. - 362 с.
25. Апопій В.В., Міщук І.П. Організація торгівлі : підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 632 с.
26. Балджи М.Д., Допіра І.А., Однолько В.О. Економіка та організація торгівлі : навчальний посібник. Київ : Кондор-видавництво, 2017. 368 с.
27. Економіка підприємства торгівлі (у схемах та таблицях) : навч. посіб. / І. В. Височин, Н. М. Новікова, І. М. Вавдійчик. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 428 с.
28. Економіка торгівлі : навч. посіб. / [Н.О. Власова, В.А. Гросул, О.А. Круглова, М.В. Чорна та ін..] ; за ред. Н.О. Власової. Харків: Світ Книг, 2014. 473 с.
29. Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
30. Лігоненко Л.О. Економіка торгівлі (у рисунках, схемах та таблицях) : навч. посіб. / Л.О. Лігоненко, А.М. Носуліч, Н.М. Новікова. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 228 с.
31. Мазур Н.А., Семенець І.В., Лопашук І.А. Економіка торговельного підприємства: навч. посібн. Чернівці: Чернівець. нац. Ун-т ім. Ю.Федьковича. 2020. 192 с.
32. Підприємництво і торгівля: навч. посібник. Волинчук Ю.В. та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 620 с.
33. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: Постанова КМУ від 15.06 2006 р. № 833.
34. Роженко О.В. «Організація торгівлі»: опорний конспект лекцій для студентів ступеня «бакалавр» / М-во освіти і науки України, Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган Барановського, каф. підприємництва і торгівлі. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. 137 с.
35. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять: ДСТУ 4303:2004. Національний стандарт України. від 01.07. 2005 р. URL: <http://www.dt-kt.com/natsionalniy-standart-ukrayini-dstu-4303-2004-rozdribna-ta-optova-torgivlya/>
36. Чорна М.В, Кушнір Т.Б., Михайлова О.В. Економіка торгівлі: навчально-методичний посібник. Харків: ХДУХТ, 2015. 221 с.
37. Яскал О. О., Яскал І. В., Лопашук І. А. Економіка та організація торгівлі: навчальний практикум. ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 106 с.

ДОДАТКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ II
(ПІДПРИЄМСТВО)

МЕЛЬНИКА Володимира Васильовича

Керівники практики:

— від господарства

(посада, прізвище, ініціали, підпис)

— від кафедри

(посада, прізвище, ініціали, підпис)

Умань – 20__

Додаток Б

Щоденник навчальної практики студента _____ курсу групи _____

Число, місяць	Вид роботи	Короткий опис виконуваної роботи	Обсяг виконаної роботи
------------------	------------	-------------------------------------	---------------------------

Додаток В

Календарний план
проходження виробничої практики студентом
факультету економіки і підприємництва

з _____ по _____ 20__ р.

№ пп	Вид виконуваної роботи	Календарний термін	Робоче місце студента
---------	------------------------	-----------------------	--------------------------

Підпис студента